

Сумський державний педагогічний університет імені

А.С.Макаренка

ННІ культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ННІ інституту культури і
мистецтв
О.А.Устименко-Косоріч
_____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІФОНІЯ

галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальність 025 Музичне мистецтво

освітня-програма/програми Музичне мистецтво

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННІ культури і мистецтв
«31» серпня 2021 р
Голова О.Ф.Руденко

Суми - 2021

Розробники:

Чарікова Людмила Анатоліївна, викладач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства і культурології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства і культурології

Протокол № 1 від «31» серпня 2021р.

Завідувач кафедри

доктор мистецтвознавства, професор Зав'ялова О.К.

**Опис навчальної дисципліни II курс
3 семестр**

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна
Кількість кредитів – 5	БАКАЛАВР	Обов'язкова	
Загальна кількість годин - 150		Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
		40 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		80 год.	год.
		Консультації:	
		2год.	год.
Вид контролю: залік			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Поліфонія» в інституті культури і мистецтв є розуміння принципів поліфонічного мислення в їх історичному розвитку як основи для професійної діяльності музиканта; придбання знань про поліфонічні стилі і жанри різних періодів музичної історії (від епохи Середньовіччя до XXI століття); вивчення історії розвитку поліфонічної музики від ранніх її проявів в середньовіччі до новітніх її зразків в сучасній музиці; придбання знань аутентичного підходу до художньо-сислової інтерпретації як класичних, так і сучасних музичних творів, компетентного уявлення про форму і композиційно-технічні деталі поліфонічного твору; розвиток навичок аналізу та створення поліфонічної музики. Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Поліфонія» забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво»: ЗК2– Здатність розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ФК 1 – Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності музичного мистецтва, усвідомлювати його художньо-естетичну природу; ФК 3 – Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Поліфонія» володіє широкими інтегративними зв'язками із дисциплінами теоретичного та історичного музикознавства (теорія музики, гармонія, сольфеджіо, історія музики, аналіз музичних творів, дисциплінами хорового та вокального мистецтва, гри на фортепіано, а також іншими дисциплінами, що передбачені навчальним планом при підготовці майбутнього спеціаліста).

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання: здатність аналізувати поліфонічний твір з точки зору його художньо-естетичного задуму, жанрово-стильових особливостей, композиційної будови і техніки поліфонічного письма; вільно користуватися відповідною професійною лексикою і термінологією; виконувати письмові вправи на основні види складного контрапункту і імітаційно-контрапунктичної техніки, складати невеликі поліфонічні композиції (мотети, канони, інвенції, пасакалії, фуґи і т.д.) на основі запропонованого зразка.

<p>Знання: історію і теорію розвитку багатогол. від ранніх форм до сучасних, в різних культурних традиціях; Уміння: аналізувати п/ф твори в комплексі композиц. і виразних засобів;</p>	<p>ПРН 4.</p>	<p>Аналізувати музичні твори з виділенням їх належності до певної епохи, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту;</p>
--	----------------------	--

<p>Знання: навчальну та науково-методичну літературу з історії та теорії поліфонії;</p> <p>Уміння: осмислювати поліфонічний твір в контексті соціокультурного розвитку;</p>	ПРН 7	<p>Демонструвати спроможність до самот. розробки наукової проблеми з теорії, історії або методології музики, написання музикозн. роботи, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію;</p>
<p>Знання: різні види поліфонічної техніки з розумінням її композиційно-драматургічної ролі; систему поліфонічних форм і жанрів;</p> <p>Уміння: створювати ескізні твори в різних поліфонічних техниках; складати експозицію фуґи;</p>	ПРН 9	<p>Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками для жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічн. інтерпретацій;</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Студент глибоко й впевнено засвоїв весь теоретичний матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Аналіз поліфонічного твору виконаний технічно грамотно, містить необхідні узагальнення щодо даного твору і стилю автора в цілому.
82-89	Студент знає програмний матеріал, не допускає суттєвих недоліків у відповіді, може вірно використовувати теоретичні положення й володіє навичками при виконанні практичних завдань. В аналізі поліфонічного твору допущені неточності в оцінці форми або тонального плану, остаточні висновки викладені неповно.
74-81	Студент виявляє засвоєння музичного матеріалу, але допускає неточності у використанні спеціальної музичної термінології, які потребують зауваження або коригування. Експозиція фуґи на власну тему написана в повному обсязі, але її тема не володіє необхідним потенціалом для подальшого повноцін. розвитку.
64-71	Студент засвоїв лише вибірковий матеріал, погано орієнтується в окремих положеннях, дає неповну теор. відповідь. Неточне використання термінології. В аналізі п/ф твору допущені помилки щодо форми, тонального плану. В експозиції фуґи порушені внутрішні пропорції.
60-63	Студент не володіє знаннями щодо значної частини програмного матеріалу курсу, припускається суттєвих помилок, виявляє недостатнє знання спеціальної музичної термінології. Експозиція фуґи на власну тему не дописана до кінця.
39-59	Студент не розкриває основні теоретичні поняття не орієнтується в питаннях формоутворення, не вміє правильно визначити форму поліфонічних творів.
1-34	Студент не знає основні теор. положення дисципліни, не володіє вміннями, відповідними даному курсу. Студент не дав відповіді на запитання, не зміг проаналізувати п/ф твір, не виконав практичне завдання з написання фуґи.

Розподіл балів

Приклад для заліку 3 семестр

Поточний контроль											Разом	Сума
Розділ 1				Розділ 2		Р-2		Розділ 3		Розділ 3		
Т 1.4	Т 1.6	Т 1.8	Т 1.11	Т2.3.	Т2.6-7	Т 2.9	Т 2.12	Т 3.3,5	Т 3.7,9	Т 3.11	70	100
Поточний контроль												
5	5	5	5	5	10	5	5	10	10	5		
Контроль самостійної роботи											30	
3	2	2	2	2	4	2	2	4	4	3		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Поліфонія» є: залік, поточний контроль (за результатами практичних занять), поліфонічний аналіз нотного тексту, написання експозиції фуґи.

6. Програма навчальної дисципліни

III семестр. Розділ I. Поліфонія строгого стилю

Розділ II. Вільний стиль. Теорія розвитку фуги.

Розділ III. Основні періоди історії поліфонії.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

III семестр

Розділ I. Поліфонія строгого стилю.

Тема 1.1. Загальні принципи поліфонії. Періодизація історії поліфонії.

Тема 1.2.-1.4. Характеристика поліфонія строгого стилю. Мелодія строгого письма.

Тема 1.5.-1.6. Простий контрапункт в двоголоссі (норми письма).

Тема 1.7.-1.8. Імітація і канон в 2-хголосії. Походження та етапи розвитку канону.

Тема 1.9.-1.11. Складний контрапункт в 2-х і 3-х голосів і його різновиди.

Розділ II. Вільний стиль. Теорія розвитку фуги.

Тема 2.1.-2.3. Поліфонія XVII- першої половини XVIII ст.. (бароко).

Характеристика вільного стилю.

Тема 2.4.-2.7. Фуга. Характеристика основних компонентів.

Тема 2.8.-2.9. Різновиди форми фуги. Фугообразні форми (фугато, фугетта, інвенція)

Тема 2.10.-2.12. Фуга як музична форма.

Розділ III. Основні періоди історії поліфонії

Тема 3.1. Поліфонічні форми і жанри строгого письма.

Тема 3.2.-3.3. Поліфонія I. Баха. Хоральна обробка у творчості I. Баха.

Композиція «Добре темперованого клавиру» I. Баха.

Тема 3.4.-3.5. Розвиток поліфонічних принципів в західноєвропейській музиці віденських класиків (друга половина XVIIIст.).

Тема 3.6.-3.7. Поліфонія романтизму (XIX – початок XX ст.).

Тема 3.8.-3.9. Поліфонія в творчості російських і українських композиторів XIX століття.

Тема 3.10.-3.11. Поліфонічні техніки в музиці XX століття: традиції, еволюція, принципи. Типологія сучасних поліфонічних форм і жанрів.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

3 семестр

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Всього	у тому числі				Всього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р
Розділ I. Поліфонія строгого стилю.										
Тема 1.1. Загальні принципи поліфонії. Періодизація історії поліфонії.	4	2			3					

Тема 1.2.-1.4. Характеристика поліфонія строгого стилю. Мелодія строгого письма.	12	4	2		6					
Тема 1.5.-1.6. Простий контрапункт в двоголоссі (норми письма).	8	2	2		5					
Тема 1.7.-1.8. Імітація і канон в 2-хголосії. Походження та етапи розвитку канону.	12	2	2		5					
Тема 1.9.-1.11. Складний контрапункт в 2-х і 3-х голосів і його різновиди.	8	4	2		6					

Розділ II. Вільний стиль. Теорія розвитку фуги.

Тема 2.1.-2.3 Поліфонія XVII- першої половини XVIII ст.. Характеристика вільного стилю. Головні жанри	5	4	2		6					
Тема 2.4.-2.7. Фуга. Характеристика основних компонентів.	12	4	4		8					
Тема 2.8.-2.9.Різновиди форми фуги. Фугообразні формі (фугато, фугетта, інвенція)	5	2	2		5					
Тема 2.10.-2.12. Фуга як музична форма.	12	4	2		6					

Розділ III. Основні періоди історії поліфонії

Тема 3.1. Поліфонічні форми і жанри строгого письма.		2			5					
Тема 3.2.-3.3. Поліфонія І. Баха. Хоральна обробка у творчості І. Баха. Композиція «Добре темперованого клавиру» І. Баха.	8	2	2		5					
Тема 3.4.-3.5. Розвиток поліфонічних принципів в західноєвропейській музиці віденських класиків (друга половина XVIIIст.).	6	2	2		5					
Тема 3.6.-3.7. Полифония романтизму (XIX – початок XX ст.).	8	2	2		5					
Тема 3.8.-3.9. Поліфонія в творчості російських і українських композиторів XIX століття.	6	2	2		5					
Тема 3.10.-3.11. Поліфонічні техніки в музиці XX століття: традиції, еволюція, принципи. Типологія сучасних поліфонічних форм і жанрів.	8	2	2	2	5					
Всього годин	150	40	28	2	80					

Теми лекційних занять

№	Назва теми 3 семестр	Кількість годин	
		Д/Ф	З/Ф

1	Загальні принципи поліфонії. Періодизація історії поліфонії.	2	
2-3	Характеристика поліфонія строгого стилю. Мелодія строгого письма.	4	
4	Простий контрапункт в двоголосі (норми письма).	2	
5	Імітація і канон в 2-хголосії. Походження та етапи розвитку канону.	2	
6-7	Складний контрапункт в 2-х і 3-х голосів і його різновиди.	4	
8-9	Поліфонія XVII- першої половини XVIII ст.. Характеристика вільного стилю. Головні жанри	4	
10-11	Фуга. Характеристика основних компонентів.	4	
12	Різновиди форми фуґи. Фуґообразні форми (фугато, фугетта, інвенція)	2	
13-14	Фуга як музична форма.	4	
15	Поліфонічні форми і жанри строгого письма.	2	
16	Поліфонія І. Баха. Хоральна обробка у творчості І. Баха. Композиція «Добре темперованого клавиру» І. Баха.	2	
17	Розвиток поліфонічних принципів в західноєвропейській музиці віденських класиків (друга половина XVIIIст.).	2	
18	Поліфонія романтизму (XIX – початок XX ст.).	2	
19	Поліфонія в творчості російських і українських композиторів XIX століття.	2	
20	Поліфонічні техніки в музиці XX століття: традиції, еволюція, принципи. Типологія сучасних поліфонічних форм і жанрів.	2	
	Всього годин	40	

Теми практичних занять

№	Назва теми 3 семестр	Кількість годин	
		Д/Ф	З/Ф
1	Характеристика поліфонія строгого стилю. Мелодія строгого письма.	2	
2	Простий контрапункт в двоголосі (норми письма).	2	
3	Імітація і канон в 2-хголосії. Походження та етапи розвитку канону.	2	
4	Складний контрапункт в 2-х і 3-х голосів і його різновиди.	2	
5	Поліфонія XVII- першої половини XVIII ст.. Характеристика вільного стилю. Головні жанри	2	
6-7	Фуга. Характеристика основних компонентів.	4	
8	Різновиди форми фуґи. Фуґообразні форми (фугато, фугетта, інвенція)	2	
9	Фуга як музична форма.	2	
10	Поліфонія І. Баха. Хоральна обробка у творчості І. Баха. Композиція «Добре темперованого клавиру» І. Баха.	2	
11	Розвиток поліфонічних принципів в західноєвропейській музиці віденських класиків (друга половина XVIIIст.).	2	
12	Поліфонія романтизму (XIX – початок XX ст.).	2	
13	Поліфонія в творчості російських і українських композиторів XIX століття.	2	
14	Поліфонічні техніки в музиці XX століття: традиції, еволюція, принципи. Типологія сучасних поліфонічних форм і жанрів.	2	

	ВСЬОГО	28	
--	--------	----	--

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Дубравская Т. Полифония. Москва: Академический проект, 2009.
2. Дубравская Т. История полифонии. Вып. 2-б. Москва: Музыка, 1996.
3. Григорьев С., Мюллер Т. Учебник полифонии. Москва: Музыка, 1984.
4. Евдокимова Ю. История полифонии. Вып. 1, 2-а. Москва: Музыка, 1983, 1889.
5. Евдокимова Ю. Учебник полифонии. Вып. 1. Москва: Музыка, 2000.
6. Мюллер Т. Полифония. Учебник. Москва: Музыка, 1988.
7. Протопопов В. История полифонии. Вып. 3, 4,5. Москва: Музыка, 1985 - 87.
8. Ройтерштейн М. Практическая полифония. Москва: Просвещение, 1988.
9. Симакова Н. Вокальные жанры эпохи Возрождения. Москва: Музыка, 1986.
10. Скребков С. Учебник полифонии. Москва: Музыка, 1982.
11. Скребков С., Скребкова М. Полифонический анализ. Москва: Музыка, 2009.
12. Фраенов В. Учебник полифонии. Москва: Музыка, 2000.

Додаткові:

1. Абдуллина Г. Полифония. Строгий стиль. Санкт-Петербург: Композитор, 2010.
2. Абдуллина Г. Полифония. Свободный стиль. Санкт-Петербург: Композитор, 2010
3. Бать Н. Полифонические формы в симфоническом творчестве П. Хиндемита. // Вопросы музыкальной формы. Вып.2. Москва: 1972.
4. Дубравская Т. Итальянский мадригал XVI века. // Вопросы музыкальной формы. Вып.2. Москва, 1972.
5. Задерацкий В. Полифоническое мышление И. Стравинского. Москва, 1980.
6. Задерацкий В. Полифония как принцип развития в сонатной форме Шостаковича и Хиндемита // Вопросы муз. формы. Вып.1. Москва, 1967.
7. Золотарев В. Фуга. Москва: Музыка, 1965
8. Кузнецов И. Теоретические основы полифонии XX в. Москва, 1994.
9. Курч О. Клавир темперирован хорошо (о 24 прелюдиях и фугах С.Слонимского) // Музыкальная академия. 1995. № 4–5.
10. КушнаревХ. О полифонии. Москва, 1971.
11. Литинский Г. Задачи по полифонии. Москва: Музыка, 1965.
12. Лихачева И. 24 прелюдии и фуги Р. Щедрина. Москва, 1985.
13. Носина В. Символика музыки И.С. Баха и ее интерпретация в «Хорошо темперированном клавире». Москва, 1991.
14. Пэрриш К., Оул Дж. Образцы музыкальных форм от григорианского хорала до Баха. Москва, 1975.
15. Протопопов В. Очерки по истории инструментальных форм XVI–начала XX века. Москва, 1985.
16. Протопопов В. Из истории форм инструментальной музыки XVI —XVII веков. Хрестоматия. Москва, 1980.
17. Протопопов В. Принципы музыкальной формы И.С. Баха. Москва, 1981.
18. Симакова Н.А. Контрапункт строгого стиля и фуга. История, теории, практика. Т.1, 2. Москва, 2002, 2007.
19. Танеев С. Подвижной контрапункт строгого письма. Москва, 1959.
20. Фейгин В. Инструментальная фуга Генделя//Вопросы музыкальной формы. Вып. 4. Москва, 1985
21. Франтова Т. О новых функциях полифонической фактуры //Проблемы музыкальной науки, вып. 5. Москва, 1983.
22. Чугаев А. Особенности строения клавирных фуг Баха. Москва, 1975.

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

1. Документація (навчальні плани, робоча навчальна програма).
2. Аудіозаписи, відеозаписи виконань сучасної музики.
3. Наукова музикознавча література, навчальні посібники.